

ΨΗΦΙΑΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

Ξενάκης Αλέξανδρος

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΠΕ6080	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΣΤ'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ψηφιακή Διακυβέρνηση και Τεχνητή Νοημοσύνη		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις ($13 \cdot 3 = 39/30 = 1,3$)		3	1,3
Πρόοδος επί του 1/3 της ύλης ($4 \cdot 3 \cdot 2 = 24/30 = 0,8$)			0,8
Τελική Εξέταση ($39 \cdot 2 = 78/30 = 2,6$)			2,6
<i>Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο (δ).</i>		ΣΥΝΟΛΟ	5 (4,7)
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>γενικού υποβάθρου, ειδικού υποβάθρου, ειδίκευσης γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων</i>	ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ και ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα μαθήματα		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνικά (κατ' εξαίρεση τα Αγγλικά για τους φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΝΑΙ		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)			

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.

Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α

- Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και το Παράρτημα Β
- Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων

Το μάθημα επιδιώκει μαθησιακά αποτελέσματα σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, οι φοιτητές/τριες αναμένεται να αποκτήσουν:

Γνώσεις:

Το μάθημα παρέχει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της Ψηφιακής Διακυβέρνησης. Το περιεχόμενο του μαθήματος καλύπτει την διοικητική-διαδικαστική διάσταση της παροχής δημόσιων υπηρεσιών μέσω ψηφιακών συστημάτων (e-government), και επιπλέον παρουσιάζει τις εφαρμογές των ψηφιακών συστημάτων στο πλαίσιο της πολιτειακής-δημοκρατικής προοπτικής τους (egovernance). Η συζήτηση των ανωτέρω ζητημάτων συμπεριλαμβάνει ζητήματα νομικά, οργανωσιακά, τεχνολογικά και θεσμικά. Εννοιολογικά καλύπτει το θεσμικό πλαίσιο ψηφιακής διακυβέρνησης, την έννοια της δημόσιας υπηρεσίας, την παροχή ηλεκτρονικών δημόσιων υπηρεσιών, τα ανοικτά κυβερνητικά δεδομένα, την ηλεκτρονική συμμετοχή, την ηλεκτρονική διακυβέρνηση μιας στάσης και τη διαλειτουργικότητα μεταξύ φορέων και υπηρεσιών του Δημοσίου Τομέα σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο. Αναλύονται οι ποικίλες διαστάσεις της Ψηφιακής Διακυβέρνησης, όπως αυτές εξελίσσονται κυρίως στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος παρουσιάζονται οι σύγχρονες εξελίξεις που επιφέρει η ανάδειξη της τεχνητής νοημοσύνης ως συμπληρωματικό εργαλείο εφαρμογής των δημόσιων πολιτικών και ολοκληρωμένης υλοποίησης της στρατηγικής πολιτικής στόχευσης εθνικών κυβερνήσεων και υπερεθνικών φορέων άσκησης πολιτικής.

Ικανότητες:

Στόχος είναι η απόκτηση μια σαφούς αντίληψης των δυνατοτήτων του ψηφιακού πλαισίου παροχής δημοσίων υπηρεσιών και υποστήριξης πολιτειακών διεργασιών, ώστε να βελτιωθούν οι υπηρεσίες που παρέχονται στους πολίτες και η διακυβέρνηση συνολικά.

Δεξιότητες:

Απόκτηση δεξιοτήτων χρήσης εφαρμοσμένων εργαλείων πληροφορικής που συνδέονται με τη πρακτική αξιοποίηση των ανωτέρω γνωστικών αντικειμένων.

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα;

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

Λήψη αποφάσεων

Αυτόνομη εργασία

Ομαδική εργασία

Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον

Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας

και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

.....

Άλλες...

.....

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη εργασία
- Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα αναπτύσσεται σε 13 μαθήματα.

Τίτλος ενότητας	Βιβλιογραφία	Σύνδεσμος παρουσίασης
1. Εισαγωγή στη Ψηφιακή Διακυβέρνηση	(Δ.Ε. Ι κεφ. 1) & (Δ.Ε. ΙΙΙ κεφ. 1)	
2. Θεσμικό Πλαίσιο και Στρατηγικές	(Δ.Ε. ΙΙΙ κεφ. 2)	
3. Μοντέλα Ωριμότητας, Έργα και Δείκτες	(Δ.Ε. Ι κεφ. 10) & (Δ.Ε. ΙΙΙ κεφ. 3)	
4. Δημόσιες Υπηρεσίες	(Δ.Ε. ΙΙΙ κεφ. 4)	
5. Μοντελοποίηση Δημόσιων Υπηρεσιών	(Δ.Ε. Ι κεφ. 7) & (Δ.Ε. ΙΙΙ κεφ. 5)	
6 . Παροχή Δημόσιων Υπηρεσιών	(Δ.Ε. Ι κεφ. 3) & (Δ.Ε. ΙΙΙ κεφ. 6)	
7. Διαλειτουργικότητα	(Δ.Ε. Ι κεφ. 6) & (Δ.Ε. ΙΙΙ κεφ. 7)	
8. Ηλεκτρονική Συμμετοχή	(Δ.Ε. Ι κεφ. 4) & (Δ.Ε. ΙΙΙ κεφ. 8)	
9. Ανοικτά Κυβερνητικά Δεδομένα	(Δ.Ε. ΙΙΙ κεφ. 9 & 10)	
10. Έξυπνες ψηφιακές πόλεις	(Δ.Ε. Ι κεφ. 9)	
11. Αναδυόμενες Τεχνολογίες και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	(Δ.Ε. ΙΙΙ κεφ. 14)	
12. Τεχνητή Νοημοσύνη	(Δ.Ε. ΙΙ κεφ. 3 & κεφ. 4)	
13. Εργαστηριακές ασκήσεις και ανακεφαλαίωση		
Τρόποι αξιολόγησης φοιτητή:		
Πρόοδος επί του 1/3 της ύλης	Ερώτηση ανάπτυξης, την 5 ^η εβδομάδα του εξαμήνου κατά τη διάρκεια του μαθήματος, ωριαία διάρκεια, βαθμολογική βαρύτητα 25%.	
Τελική Εξέταση	Ερωτήσεις ανάπτυξης, στο τέλος του εξαμήνου, βαθμολογική βαρύτητα 75%	

Η αρίθμηση αναφέρεται στην αντίστοιχη εβδομάδα του μαθήματος

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ <i>Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</i>	Πρόσωπο με πρόσωπο
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ <i>Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</i>	Κατά την παράδοση, προβολή παρουσιάσεων powerpoint και χρήση πολυμέσων, όπως προβολή βίντεο. Επικοινωνία με φοιτητές με e-mail, αξιοποίηση της πλατφόρμας eclass για την ανάρτηση ανακοινώσεων, σημειώσεων και συμπληρωματικού προς τα συγγράμματα ψηφιακού υλικού.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ. Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης σύμφωνα με τις αρχές του ECTS	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Δραστηριότητα</th><th>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Διαλέξεις</td><td>13 Εβδ. x 3 ώρες = 39 ώρες</td></tr> <tr> <td>Πρόοδος</td><td>4 Εβδ. x 3 ώρες x 2 = 24 ώρες</td></tr> <tr> <td>Τελικές εξετάσεις</td><td>13 Εβδ. x 3 ώρες x 2 = 78 ώρες</td></tr> <tr> <td>Σύνολο Μαθήματος</td><td>141</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> </tbody> </table>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	Διαλέξεις	13 Εβδ. x 3 ώρες = 39 ώρες	Πρόοδος	4 Εβδ. x 3 ώρες x 2 = 24 ώρες	Τελικές εξετάσεις	13 Εβδ. x 3 ώρες x 2 = 78 ώρες	Σύνολο Μαθήματος	141		
Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου												
Διαλέξεις	13 Εβδ. x 3 ώρες = 39 ώρες												
Πρόοδος	4 Εβδ. x 3 ώρες x 2 = 24 ώρες												
Τελικές εξετάσεις	13 Εβδ. x 3 ώρες x 2 = 78 ώρες												
Σύνολο Μαθήματος	141												
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.	Γλώσσα αξιολόγησης: Ελληνικά (κατ' εξαίρεση στα Αγγλικά για τους φοιτητές Erasmus). Μέθοδοι αξιολόγησης: • τελικές εξετάσεις*, 75% βαθμολογίας • γραπτή Πρόοδος*, 25% βαθμολογίας • Ειδικώς για τους φοιτητές Erasmus προβλέπεται απαλλακτική εργασία μεγέθους 3.500 λέξεων στην αγγλική γλώσσα. * Δεν γίνονται δεκτές βαθμολογικές ρήτρες εκ μέρους των φοιτητών/τριών * Δεν παρέχεται για κανένα λόγο δυνατότητα εξέτασης εναλλακτικής της προσφερόμενης (π.χ. απαλλακτική εργασία) ούτε εξέτασης σε διαφορετική ημερομηνία. Αυτό ισχύει τόσο για τις εξετάσεις όσο και για την Πρόοδο. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Προόδου, ατομικής εργασίας εξαμήνου & τελικών γραπτών εξετάσεων: Κάθε απάντηση σταθμίζεται συνεκτιμώντας τα ακόλουθα: Πληρότητα: Η απάντηση καλύπτει εξ ολοκλήρου το ζητούμενο ή παρουσιάζει μικρά ή μεγάλα κενά; Υπάρχει επαρκής επεξήγηση ή διατυπώνονται οι σκέψεις «τηλεγραφικά»; Πληρότητα δεν σημαίνει απαραίτητα μακροσκελείς απαντήσεις, ούτε επέκταση σε γενικότερα θέματα που δεν αφορούν ευθέως το ζητούμενο, ούτε αναφορά σε λεπτομέρειες που δεν προσθέτουν τίποτε επί της ουσίας. Τεκμηρίωση: Αφορά την υποστήριξη και αιτιολόγηση της απάντησης η οποία μπορεί να περιλαμβάνει και παραπομπή σε εμπειρικά παραδείγματα. Ακρίβεια: Αφορά, πρώτα απ' όλα, την εκφραστική διατύπωση της απάντησης. Δηλαδή, να είναι σαφές και συγκεκριμένο το νόημά της. Να μην είναι έτσι ώστε να έχει στοιχεία ασάφειας ή απροσδιοριστίας ή να αφήνει απορία στον αναγνώστη διότι μπορεί να σημαίνει και τούτο και το άλλο. Η ακρίβεια αφορά και την ουσία του θέματος. Λογική δομή: Η απάντηση δεν πρέπει να δίνει την εντύπωση ακατάστατων σκέψεων χωρίς εσωτερική συνοχή, ακόμη κι αν αυτές οι σκέψεις είναι ως τέτοιες ορθές. Πρέπει να καθίσταται σαφές πώς συνδέονται οι σκέψεις μεταξύ τους ώστε να βγάζουν από κοινού νόημα και να παρουσιάζουν ένα ολοκληρωμένο												

	σύνολο. Να φαίνεται ποιες είναι οι κύριες ιδέες, ποιες οι υποστηρικτικές, ποιο το ουσιώδες, ποιο το δευτερεύον και πώς καταλήγεται από τη μία ιδέα στην επόμενη. Ποια σχέση τις διέπει και γιατί αυτή η σειρά που επιλέξατε είναι εύλογη. Ικανότητα κρίσης: Η ικανότητα κρίσης αφορά όλα τα παραπάνω. Δηλαδή, χρησιμοποιείτε την κρίση σας προκειμένου να εκτιμήσετε πώς καθίσταται <i>πλήρης</i> μια απάντηση, επομένως κρίνετε εάν κινήστε εντός ή εκτός θέματος, τι είναι ουσιώδες για αυτό και ποια είναι τα επιμέρους τμήματά του. Την κρίση σας χρησιμοποιείτε κι όσον αφορά την <i>τεκμηρίωση</i>, καθώς αποφασίζετε τι είναι προφανές και τι χρειάζεται να καταδειχθεί με περισσότερα λόγια. Εξίσου, εφόσον είστε <i>ακριβείς</i> σημαίνει ότι επιλέξατε τις κατάλληλες διατυπώσεις, μπαίνοντας στη θέση του αναγνώστη και βοηθώντας τον να κατανοήσει τι θέλετε να πείτε. Επίσης, η επίτευξη <i>λογικής δομής</i> και συνοχής σημαίνει ότι ιεραρχήσατε και κατατάξατε τις ιδέες σας έτσι ώστε να μπουν στην κατάλληλη σειρά, καθιστώντας εμφανή τη συσχέτιση και τη συμπληρωματικότητα τους.
--	--

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βασικά διδακτικά εγχειρίδια (Δ.Ε.):

- I) Ψηφιακή διακυβέρνηση Συγγραφείς: Αποστολάκης Ι. Λουκής Ε., Χάλαρης Ι. Κωδικός (2022), Εκδόσεις Παπαζήση. Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 112703408
- II) Μετασχηματισμός Ψηφιακής Διακυβέρνησης Συγγραφείς: Αναστασίου Α., Δερμάτης Ζ., Κομνηνός Δ., Παπαγεωργίου Χ. (2024) Εκδόσεις Broken Hill Publishers Ltd. Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 133035964
- III) Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Συγγραφείς: Ταμπούρης, Ε., &Ταραμπάνης, Κ. 2024, Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 128261721

Ενδεικτική Βιβλιογραφία/αρθρογραφία:

Ξενόγλωσση

1. Antoniadis, P., & Tambouris, E. (2021). PassBot: A chatbot for providing information on Getting a Greek Passport”, Proceedings of the 14th International Conference on Theory and Practice of Electronic Governance (ICEGOV 2021).
2. Almansor, E.H., & Hussain, F.K. (2020). Survey on Intelligent Chatbots: State-of-the-Art and Future Research Directions. 13th International Conference on Complex, Intelligent, and Software Intensive Systems 993, 534-543.
3. Alshehri, M., & Drew, S. (2010). E-Government Fundamentals. Proceedings of the IADIS International Conference ICT, Society and Human Beings 2010. Ανακτήθηκε 6 Σεπτεμβρίου 2021, από https://research-repository.griffith.edu.au/bitstream/handle/10072/37709/67525_1.pdf
4. Alshehri, M.A., & Drew, S. (2010b). Implementation of e-Government: Advantages and Challenges. International Conference E-Activity and Leading Technologies 2010, 79-86. Ανακτήθηκε 26 Σεπτεμβρίου 2022, από <https://core.ac.uk/download/pdf/143886366.pdf>

5. Batty, M., Axhausen, K.W., Giannotti, F., Pozdnoukhov, A., Bazzani, A., Wachowicz, M., Ouzounis, G., & Portugali, Y. (2012). Smart cities of the future. *European Physical Journal: Special Topics* 214, 481-518.
6. Caragliu, A., del Bo, C., & Nijkamp, P. (2011). Smart cities in Europe. *Journal of Urban Technology* 18(2), 65- 82.
7. Chartered Governance Institute UK and Ireland. (2022). Understanding governance. Ανακτήθηκε 23 Σεπτεμβρίου 2022, από <https://www.cgi.org.uk/professional-development/discovergovernance/looking-to-start-a-career-in-governance/what-is-governance>
8. Chourabi, H., Nam, T., Walker, S., Gil-Garcia, J.R., Mellouli, S., Nahon, K., Pardo, T.A., & Scholl, H.J. (2012). Understanding smart cities: An integrative framework. *Proceedings of the Annual Hawaii International Conference on System Sciences*, pp. 2289-2297.
9. Christensen, T., & Lægreid, P. (2007). The Whole-of-Government Approach to Public Sector Reform, *Public Administration Review* 67(6). 1059-1066. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2007.00797.x>
10. Council of Europe. (2022). 12 Principles of Good Governance. Ανακτήθηκε 23 Σεπτεμβρίου 2022, από <https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles>
11. Demo-net. (2007). Introducing eParticipation, DEMO-net project booklet series, no. 1.
12. Edureka (2020). <https://www.edureka.co/blog/how-to-develop-a-chat-bot-using-amazon-lex/>
13. European Commission. (2003). The Role of eGovernment for Europe's Future, COM(2003) 567 final.
14. EU ministerial declaration. (2017). Ministerial Declaration on eGovernment – the Tallinn Declaration. Ανακτήθηκε 23 Σεπτεμβρίου 2022, από <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/ministerialdeclaration-egovernment-tallinn-declaration>
15. EU ministerial declaration. (2019). Berlin Declaration on Digital Society and Value-Based Digital Government. Ανακτήθηκε 23 Σεπτεμβρίου 2022, από https://ec.europa.eu/isa2/sites/default/files/cdr_20201207_eu2020_berlin_declaration_on_digital_society_and_value-based_digital_government.pdf
16. EU ministerial declaration. (2021). Digital Democracy with a Purpose: Lisbon Declaration. Ανακτήθηκε 23 Σεπτεμβρίου 2022, από <https://www.lisbondeclaration.eu/>
17. European Parliament (2014). Mapping Smart Cities in the EU. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/507480/IPOLI_TRE_ET\(2014\)507480_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/507480/IPOLI_TRE_ET(2014)507480_EN.pdf)
18. Evans, D., & Yen, D.C. (2005). E-government: An analysis for implementation: Framework for understanding cultural and social impact. *Government Information Quarterly* 22(3), 354-373. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2005.05.007>
19. Fountain, J.E. (2001). *Building the Virtual State*. Brookings Institution Press.
20. Gilbert, D., Balestrini, P., & Littleboy, D. (2004). Barriers and benefits in the adoption of e-government. *International Journal of Public Sector Management* 17(4), 286-301. Ανακτήθηκε 6 Σεπτεμβρίου 2021, από <https://doi.org/10.1108/09513550410539794>
21. Grönlund, Å., & Horan, T. A. (2005). Introducing e-Gov: History, Definitions, and Issues. *Communications of the Association for Information Systems* 15, 39. <https://aisel.aisnet.org/cais/vol15/iss1/39>

22. Guo, Y. (2010). E-Government: Definition, Goals, Benefits and Risks. 9-12.
Ανακτήθηκε 6 Σεπτεμβρίου 2021, από <https://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?arnumber=5576557>
23. Haag, S., & Cummings, M. (2013). Management Information Systems for the Information Age, 9th ed., McGraw Hill.
24. Ireland Government (2017). eGovernment Strategy 2017-2020. Ανακτήθηκε 23 Σεπτεμβρίου 2022, από <https://egovstrategy.gov.ie/wp-content/uploads/2017/07/eGovernment-Strategy-2017-2020.pdf>
25. ISA2 (2019). Architecture for public services Chatbot.
https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/news/2019-09/ISA2_Architecture%20for%20public%20service%20chatbots.pdf
26. Jaeger, P.T., & Thompson, K.M. (2003). E-government around the world: Lessons, challenges, and future directions. Government Information Quarterly 20(4), 389-394. Ανακτήθηκε 6 Σεπτεμβρίου 2021, από <https://doi.org/10.1016/j.giq.2003.08.001>
27. Jain, R. (2016). Internet of Things: Challenges and Issues. Washington University in Saint Louis. Keynote at 2nd IEEE International Workshop on Sensors and Smart Cities (SSC2016), St. Louis, MO, May 18, 2016.
https://www.cse.wustl.edu/~jain/talks/ftp/iots_ssc.pdf
28. Joseph, S.R. (2015). Advantages and disadvantages of e-government implementation: literature review. International Journal of Marketing and Technology 5(9), 18-34. Ανακτήθηκε 6 Σεπτεμβρίου 2021, από https://www.researchgate.net/publication/281409802_Advantages_and_disadvantages_of_E-government_implementation_literature_review.
29. Kubicek, H., Cimander, R., & Scholl, H.J. (2011). Organizational Interoperability in E-Government, SpringerVerlag Berlin Heidelberg.
30. Lathrop, D., & Ruma, L. (2010) Open Government. O'Reilly Media.
31. Macintosh, P.A. (2004). Characterizing e-participation in policy-making. 37th Annual Hawaii International Conference on System Sciences. IEEE, pp. 5-8.
32. Moon, J. (2004). Government as a Driver of Corporate Social Responsibility. ICCSR Research Paper Series, University of Nottingham, Nottingham, pp. 1-34, ISSN 1479-5124.
33. Ndou, V.D. (2004). E-Government for Developing Countries: Opportunities and Challenges. Electronic Journal on Information Systems in Developing Countries 18(1), pp 1-24. Ανακτήθηκε 6 Σεπτεμβρίου 2021, από <https://doi.org/10.1002/j.1681-4835.2004.tb00117.x>
34. OECD (2001). Engaging Citizens in Policy-making: Information, Consultation and Public Participation, PUMA Policy Brief 10. Ανακτήθηκε 11 Σεπτεμβρίου 2021, από <http://www.sigmaweb.org/publicationsdocuments/35063274.pdf>
35. OECD (2003). The e-Government Imperative. Paris: OECD e-Government Studies. ISBN 92-64-10117-9.
36. OECD.(2016). Open Government The global context and the way forward. Ανακτήθηκε 23 Σεπτεμβρίου 2022, από <https://www.oecd.org/gov/open-gov-way-forward-highlights.pdf>
37. Roztock, N., Strzelczyk, W., & Weistroffer, H.R. (2022). «Concepts of E-Democracy in an E-Society». SAIS 2022 Proceedings. 13. Ανακτήθηκε 14 Σεπτεμβρίου 2023, από <https://aisel.aisnet.org/sais2022/13>
38. Solinthon, P., & Romyantseva, T. (2016). E-Government Implementation. MATECWeb of Conferences, 79, 1- 11. Ανακτήθηκε 6 Σεπτεμβρίου 2021, από <https://doi.org/10.1051/matecconf/20167901066>

39. Susha, I., & Grönlund, Å. (2012). eParticipation research: Systematizing the field, Government Information Quarterly 29(3), 373-382.
40. Tan, C.W., Pan, S.P. & Lim, E.T.K. (2005). Managing stakeholder interests in e-government implementation: lessons learned from a Singapore e-Government project. Journal of Global Information Management 13(1), 31-54.
41. United Nations (2014). E-Government for the Future We Want. E-Government Survey 2014. Department of Economic and Social Affairs.
42. US General Accounting Office (2001). Electronic Government: Challenges Must Be Addressed with Effective Leadership and Management. Ανακτήθηκε 27 Νοεμβρίου 2022, από <http://www.gao.gov/new.items/d01959t.pdf>
43. US Government (2002). E-government strategy: Implementing the President's management agenda for e-government: Simplified delivery of services to citizens. Διαθέσιμο μέσω του OIRA Information Policy, IT & E-Gov (archives.gov) (ανακτήθηκε 11 Σεπτεμβρίου 2021)
44. Wong, K., Fearon, C., & Philip, G. (2017). Understanding e-government and e-governance: stakeholders, partnerships and CSR. International Journal of Quality & Reliability Management 24(9), 927-943.

Ελληνόγλωσση

1. Αντωνιάδης, Π. (2020). Ανάπτυξη chatbot για την Έκδοση Διαβατηρίου [Διπλωματική Εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο]. <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/49125>
2. ΓΤΠΣΔΔ (2022). Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης, SingleGovernmentCloud (G-CloudServices). Ανακτήθηκε 30 Νοεμβρίου 2022 από <https://www.gsis.gr/en/public-administration/G-Cloud>
3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019). Κατευθυντήριες Γραμμές Δεοντολογίας για Αξιοπιστη Τεχνητή Νοημοσύνη. Ανακτήθηκε 30 Νοεμβρίου 2022 από https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=60424
4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021). Πρόταση. Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη (πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη) και για την τροποποίηση ορισμένων νομοθετικών πράξεων της Ένωσης. Ανακτήθηκε 30 Νοεμβρίου 2022 από <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0206&from=EN>
5. Περιστέρας, Β. (2007). Επιχειρησιακή αρχιτεκτονική διακυβέρνησης –ΕΑΔ– για τον ανασχεδιασμό της δημόσιας διοίκησης [Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας]. Ανακτήθηκε 23 Σεπτεμβρίου 2022, από <https://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/2761>
6. Ρωσσίδης, Ι.Φ. (2014). Εφαρμογές του Επιχειρησιακού Μάνατζμεντ στην Ελληνική Δημόσια Διοίκηση, Εκδ. Σταμούλης.
7. Hague, R., & Harrop, M. (2011). Συγκριτική Πολιτική και Διακυβέρνηση – Νέα Αναθεωρημένη Έκδοση, Εκδόσεις Κριτική.
8. Harari, Y.N. (2018). 21 Μαθήματα για τον 21ο αιώνα. Εκδ. Αλεξάνδρεια.
9. Rod, H., & Martin, H. (2011). Συγκριτική πολιτική και διακυβέρνηση. Αναθεωρημένη έκδοση. Εκδόσεις Κριτική.

Χρήσιμοι σύνδεσμοι:

- Συλλογικός κατάλογος ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών (πραγματοποιεί ταυτόχρονη αναζήτηση σε όλες τις βιβλιοθήκες): <http://www.unioncatalog.gr/ucportal/>

- Κατάλογος βιβλιοθηκών Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στην Κόρινθο: <http://opac.library.uop.gr/cgi-bin-EL/eqwcgi/eqwirtcl/targets.eqw>
- Κατάλογος ελληνικών βιβλίων που κυκλοφορούν στο εμπόριο (καλά ενημερωμένος για σχετικά πρόσφατες εκδόσεις, τελευταίας δεκαπενταετίας περίπου). Χρησιμεύει για να δείτε τις τιμές, αν ενδιαφέρεστε για αγορά βιβλίων. Προσοχή: Η αναγραφόμενη είναι η τιμή εκδότη, αλλά ενδέχεται να βρείτε βιβλία με μικρή ή και σημαντική έκπτωση (κυρίως σε εκπαιδευτικά βιβλιοπωλεία της Αθήνας): <http://www.biblionet.gr/>
- Κατάλογος διαθέσιμων πανεπιστημιακών συγγραμμάτων (σε ορισμένα από αυτά είναι προσβάσιμος ο κατάλογος περιεχομένων και ίσως ένα τμήμα του βιβλίου, π.χ. η εισαγωγή): <https://service.eudoxus.gr/search/>
- Κατάλογος κυρίως αγγλόφωνων βιβλίων σε αρκετά από τα οποία υπάρχει διαθέσιμο τμήμα τους (κατάλογος περιεχομένων, κάποιο κεφάλαιο, ενδεικτικά χωρία κτλ.): <http://books.google.gr/>

Βιβλιοθήκες στην Αθήνα:

- Εθνική Βιβλιοθήκη (Κέντρο Πολιτισμού Ιδρύματος Σταύρου Νιάρχου, Λ. Συγγρού 364, Καλλιθέα και Πανεπιστημίου 32, και Λ. Αθηνών 31-33, Βοτανικός),
- Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων (Βουλή των Ελλήνων, και Άνθιμου Γαζή 2, και Λένορμαν 218),
- Γεννάδειος Βιβλιοθήκη (Σουηδίας 61, Κολωνάκι),
- Βιβλιοθήκη του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών (Συγγρού 136, στο παλαιό κτίριο),
- Βιβλιοθήκη του Πολιτικού Τμήματος του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Αιόλου 42-44 και Κολοκοτρώνη),
- Βιβλιοθήκη του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ, Κρατίνου 9 & Αθηνάς),
- Βιβλιοθήκη του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης (Πειραιώς 228),
- Βιβλιοθήκη του Βρετανικού Συμβουλίου (Πλατεία Κολωνακίου 17),
- Βιβλιοθήκη της Ελληνοαμερικανικής Ένωσης (Μασσαλίας 22),
- Βιβλιοθήκη του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών (Σίνα 31),
- Βιβλιοθήκη του (γερμανικού) Ινστιτούτου Γκαίτε (Ομήρου 14-16).